

Oslo, 05.10.2023

Ref: 0.510

Høring: NOU 2023: 9 Generalistkommunesystemet

Veterinærforeningen ønsker å komme med innspill til NOU 2023: 9 Generalistkommuneutvalget.

Veterinærforeningen organiserer veterinærer som arbeider med dyrehelse, dyrevelferd, beredskap, mattrygghet og folkehelse over hele landet. Vi har en stor andel av våre medlemmer i tynt befolkede områder i små og mellomstore kommuner i Norges langstrakte land.

På et overordnet plan er utfordringer knyttet til å skaffe tilstrekkelig kompetent arbeidskraft i distrikts-Norge velkjent og dokumentert, og som utvalget peker på gjelder dette særlig små og usentrale kommuner. Vi ser at utvalget anser denne problemstillingen som en av hovedårsakene til mangelfull ivaretagelse av oppgaveansvaret i kommunene. Samtidig anbefaler utvalget at dagens generalistkommunesystem, som består av generalistkommuner basert på generalistkommuneprinsippet, er et godt system som bør opprettholdes. Veterinærforeningen støtter utvalgets syn på at generalistkommuneprinsippet bør bestå. Dette sikrer innbyggerne i Norge like demokratiske rettigheter.

Utredningen belyser dessverre en problematikk som er velkjent for foreningen, særlig etter at veterinærkrisen slo til i Norge for fullt etter pandemien. I forbindelse med opprettholdelse av den lovpålagte landsdekkende offentlige veterinærvakten og tilstrekkelig veterinærdekning i kommunene, har det blitt alt for klart at det er store mangler i kunnskap og kompetanse i kommuner som aldri har håndtert dette før det ble et problem.

Veterinærdekning, beredskap og kommunenes lovpålagte ansvar for å organisere en veterinærvakt 24/7

Den norske veterinærforening har de siste årene vært i kontakt med svært mange kommuner som er fortvilet over mangel på bistand, mangel på midler og mangel på sentral koordinering i dette arbeidet. Landbruksdirektoratet og Statsforvalterne har bidratt så langt rammene deres tillater, men har ikke hatt tilstrekkelige fullmakter eller midler til å avbøte eller løse situasjonen, da ansvaret for veterinærdekning ligger på den enkelte kommune. Det er samtidig helt nødvendig at det utarbeides strategier og ansvarstildeling til mer sentrale offentlige instanser, som kan koordinere innsatsen knyttet til krevende og kritiske tjenester som helse og omsorg, beredskap for smittsomme sykdommer, dyrevelferd og sikker tilgang på mat. Tilgang til veterinær er en forutsetning for alt dyrehold, dyrevelferd, beredskap, trygg mat og folkehelse.

Utvalget peker på flere viktige innsatsområder for å sikre befolkningens behov og anbefaler blant annet en styrkning i interkommunalt samarbeid, og at staten tar en mer aktiv rolle som tilrettelegger for at alle kommuner skal kunne ivareta sine oppgaver, og at det sikres tilgjengelige økonomiske virkemidler. Veterinærforeningen støtter både at det bør føres en aktiv politikk for interkommunalt samarbeid, og at det bør sees på gode regionale løsninger for organisering av øremerkede midler og samhandling. Denne form for samhandling kan ivareta at kommunene klarer å levere på sine oppgaver ovenfor innbyggerne, samtidig som ansvaret hos det enkelte kommunestyre beholdes. Statsforvalterne bør ta en større koordinerende rolle inn i denne type samarbeid, på grunn av sitt regionale perspektiv, og fordi de allerede administrerer fordeling av ulike tilskudd til kommunene (eksempelvis stimuleringstilskudd) og dermed har nødvendig innsikt i ordningene.

Veterinærforeningen vil presisere at **den landsdekkende veterinærvakten en forutsetning for å sikre beredskap mot smittsomme dyre- og menneskesykdommer i Norge**, samt å sikre at befolkningen har tilgang på kvalifisert dyrehelsepersonell utenom åpningstid.

Vi har flere ganger tidligere pekt på viktige moment for å ivareta veterinærvakten i kommunene, og viser til tidligere høringsinnspill som omhandler den avgjørende verdien av ordningen, samt tiltak og forslag for å bruke veterinærens brede beredskapskompetanse inn i tverrfaglige arbeid innad i den enkelte kommune og mellom kommuner i ulike samarbeidsavtaler.

Lokalt ansatte kommuneveterinærer vil være en styrke for kommunenes eget beredskapsarbeid, for flerfaglig og interkommunalt samarbeid, og som en viktig løsning for å sikre at kommunen leverer på sin lovpålagte plikt i Dyrehelsepersonelloven, paragraf 3 a Kommunens ansvar. Her står det at *Kommunene skal sørge for tilfredsstillende tilgang på tjenester fra dyrehelsepersonell, og at Kommunene har ansvar for å organisere en klinisk veterinærvakten utenom ordinær arbeidstid.*

Tidligere innspill som er relevante for generalistkommunesystemet

Veterinærforeningen har levert mange innspill som omhandler veterinærens rolle, kompetansebidrag og arbeidsoppgaver i kommunene, se [Innspill til distriktsnæringsutvalget](#), [Innspill til utredning om konsekvenser om demografiutfordringer i distriktene](#), [Innspill til kompetansebehovet i Norge](#), [Innspill til koronautvalget](#) og [Myndighetenes håndtering av koronapandemien del 2](#), [Innspill til arbeidet i Totalberedskapskommisjonen](#), [Innspill til statsbudsjettet 2024](#) og [Innspill til helseberedskapsmelding](#).

Fra de nevnte høringsinnspill er det mange forslag og problemstillinger som vil kunne ha stor verdi sett opp mot de problemstillinger som løftes i Generalistkommuneutvalgets rapport. Et moment som vi ønsker å utdype, kan være en del av løsningen for å sikre tilstrekkelig kompetent arbeidskraft i kommunene:

*Veterinærforeningen har i sitt hørings svar på NOU 2020:12 om distriktsnæringer støttet tanken om å **etablere flere regionale traineeordninger** som kan bidra til å fase inn nyutdannede arbeidstakere eller næringsutøvere i eksisterende fagmiljøer. Vi støtter utsagnet at «Tilbud om fast jobb er det viktigste traineeprogrammene kan bidra med for å få traineene til å bosette seg på langsiktig basis i området. Det at traineene gjennom traineeprogrammet blir del av et sosialt miljø utenom selve jobben, blir også av flere nykommere trukket fram som et gode ved ordningen, og som noe som gjør det lettere å trives på stedet».*

For veterinærers del vil dette typisk kunne være program i regi av statsforvalternes landbruksavdelinger som kan sørge for at kompetent arbeidskraft blir værende i små kommuner.

*Konkret har veterinærforeningen skissert i statsbudsjettet for 2024 hvordan dette kan iverksettes. Vi foreslår **et prøveprosjekt med en regional betalt mentor/ praksisvert ordning** med en pilotregion for 6 til 8 praksisplasser. Ordningen skal introdusere studenter, nyutdannede veterinærer eller veterinærer som vil endre karrierevei, til jobben som praktiserende veterinær. Ordningen vil innledningsvis koste i størrelsesorden 5 millioner.*

Avslutningsvis vil Veterinærforeningen presisere at innbyggerne må være sikret at kommunene har tilstrekkelige ressurser til å forstå og levere tjenester på et riktig kvalitetskravnivå. For mange kommuner er det ikke mulig å drifte komplekse kompetansekreverende tjenester på en forsvarlig måte. Øremerking av

tilskudd og interkommunalt samarbeid, i tillegg til å flytte ansvar for koordinering og rekruttering til regionalt nivå, bør derfor fortsatt være modell for noen tjenester som eksempelvis veterinærer.

Oppsummert må folke- og dyrehelsearbeidet ha en sektorovergripende tilnærming med samordning på tvers av sektorer og tjenesteområder. Dette er nødvendig for å sikre kvaliteten, tilgjengeligheten og effektiviteten i tjenestene. Region (statsforvalter eller fylkeskommune) eller stat, må ha et overordnet ansvar for å organisere og ivareta folke- og dyrehelsearbeidet for å sikre at alle kommuner kan levere på sitt samfunnsansvar.

Vennlig hilsen

Christian Tengs
Organisasjons- og forhandlingssjef

Camilla Larsen
Fagsjef